

Pécsi Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Doktori Iskola

Nyitrai Endre

**A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és
kriminalisztikai megközelítésből**

A doktori értekezés tézisei

Témavezető

Gál István László

Tanszékvezető egyetemi tanár

Pécs

2017

I. A KITÜZÖTT KUTATÁSI FELADAT ÖSSZEFOGLALÁSA

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos szakmai álláspontok a rendszerváltásig megoszlottak, az azt követő időszak azonban eloszlatta a kételyeket, mivel megteremtette a bűnözés szerveződésének és minőségi változásának kriminogén feltételeit. A kriminális tapasztalatok egyértelművé tették, hogy hazánkban is koncentrálnak a szervezett bűnözés. Kitermelődött egy olyan társadalmi szubkultúra, amelynek felszámolása és ellenőrzése komoly nehézséget jelent.¹ A szervezett bűnözés talán korunk leghírhedtebb jelensége.² Pár évvel ezelőtt a „maffia” kifejezés szinonimája a „szervezett bűnözés” volt. Amikor az emberek a szervezett bűnözésről beszéltek, azon a maffiát értették.³ A szervezett bűnözéssel a „maffiát”, mint titkosan szerveződő társaságot azonosították, amivel főleg szicíliai és amerikai csoportokat jelöltek. A maffia szó az olasz hivatalos dokumentumokban először 1865-ban jelenik meg, amikor a Palermo melletti faluban, Cariniban egy letartóztatást „maffia bűncselekménnyel” magyaráznak.⁴ Olaszországban maffia típusú bünszervezetnek tekintik a Cosa Nostrát, a 'Ndraghentát és a Camorát.⁵ Egyes álláspontok szerint a maffia szó arab eredetű, a IX. században Szicíliában született az arab megszállás alatt, amikor a szigetlakók egy titkos társaságot hoztak létre a megszállókkal szemben. Az arab eredetű szó jelentése „menedék” volt. A fő cél a szicíliai egyesítése volt, egy családba tartozás címén, amelynek során a tagok esküt tettek.⁶

Az 1970-es és 1980-as években jelentkezett problémaként a szervezett bűnözés az európai országokban a kábítószer-kereskedelem térhódítása miatt, addig a szervezett bűnözést főleg külföldi jelenségként tekintették, az ezzel kapcsolatos kutatások ekkor indultak el.⁷

1.1. A szervezett bűnözés elleni küzdelem szükségessége

A szervezett bűnözés növekvő kihívás elé állítja a társadalmat, valamint az érintett rendvédelmi és igazságügyi szektort. Igyekszik a legális gazdasági tevékenységét és

¹ 1999. évi LXXV. törvény indokolása a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról

² SIFAKIS Carl: The Mafia Encyclopedia, Second Edition, New York, 1999.

³ PATRICK J. Ryan: Organized crime, California, 1995., 1–26. o.

⁴ FIJUNAUT, Cyrille and PAOLI Letizia: Organized Crime in European Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and beyond, Vol. 4. 2004, 51. o.

⁵ DONIGAN, Guymon CarrieLyn: International Legal Mechanisms for Combating Transnational Organized Crime: The Need for a Multilateral Convention, Berkeley Journal of International, Vol 18., 1., 2000, 59. o.

⁶ RICH, Joseph E.: They'll Make You an Offer You Can't Refuse: A Comparative Analysis of International Organized Crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law, Vol. 9. 2. 2002., 593. o.

⁷ KLEEMANS, Edward R.: Organized Crime, Transit Crime, and Racketeering, Crime and Justice, Vol. 35, No. 1., Chicago, 2007, 163–164 o.

befolyását növelni, érdekeit a gazdasági szférán túl is érvényesíteni, továbbá elősegíti a nemzetgazdaságot hátrányosan érintő fekete- és szürkegazdaság fennmaradását, illetve korlátozza a piaci versenyt.⁸ A helyzetet súlyosbítja, hogy a bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények az esetek többségében látenciában maradnak. A látencia legfőbb oka, hogy a bűncselekmény gyanúja alapján elrendelt büntetőeljárásokat legtöbbször egymástól elkülönítve kezelik, mivel az eljárást folytató szerv elsődleges adatai általában hiányosak, az információ hiányában pedig nincs tudomásuk arról, hogy egy szervezett bűnözői kör által elkövetett bűncselekményben nyomoznak. A hagyományos nyomozati módszerekkel a bűnszervezet esetében általában csak olyan bűnelkövetőket tudnak felelősségre vonni, akik a bűnszervezeti hierarchia legalsó szintjén helyezkednek el. Ezek a személyek azonban bármikor pótolhatóak, így a bűnszervezet továbbra is működőképes tud maradni, és képes pótolni a kieső láncszemeket, mivel a szervezett bűnözés egyik jellegzetessége a folyamatos változás, megújulás. A történeti tényállás felderítésében nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a nyomozás lefolytatására és a bizonyítékok beszerzésére kidolgozott kriminalisztikai ajánlások. A bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények megismerésében (a múltbeli események rekonstruálásában) fontos szerepük van a kriminalisztikai módszereknek, alapkérdéseknek, amelyek szoros összefüggést mutatnak az általános törvényi tényállás elemeivel. Miként Katona már 2002-ben megállapította: „Az anyagi büntetőjog és hatályos megjelenési formája – a Büntető törvénykönyv – a bűncselekmények törvényi tényállásainak meghatározásával közvetlenül megjelöli számtalan kriminalisztikai módszer, eljárás és eszköz alkalmazásának tárgyát. A törvényi tényállások elsőrendű útmutatást adnak a kriminalistáknak a bűncselekmény gyanújának bizonyításához szükséges tények megállapításához.”⁹ A bűnözés növekedésével, szervezettségének fokozódásával társadalmi igényként fogalmazódott meg a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépés, ezt a célt szolgálta az 1997-ben bevezetett új jogintézmény: a „bűnszervezet létrehozása”, mint önálló deliktum, valamint a Büntető törvénykönyv 1997-es módosításával létrehozott fogalom: a bűnszervezet.¹⁰ A szervezett bűnözést meghatározni elég bonyolult, így az ebben a témában kutató személy nehéz feladat előtt áll. A szervezett bűnözésnek nincs általánosan elfogadott

---

⁸ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

⁹ KATONA Géza (2002): A kriminalisztika és a bűnügyi tudományok (Gondolatok a 21. század kriminalisztikájáról), Budapest, 71. o.

¹⁰ VARGA Gergely: Büntetőjog, Elkövetői alakzatok a büntetőjogban, <http://www.ajk.elte.hu/file/VargaGergely-ElkovetoiAlakzatok.pdf> (2016. 02. 15.)

jelentése.¹¹ Klaus von Lampe a szervezett bűnözésnek több mint 150¹² meghatározását gyűjtötte össze az elmúlt években.¹³ A sokféle meghatározás oka az, hogy egyrészt minden országban eltérő megjelenési formája van a szervezett bűnözésnek, másrészt a szervezetek működését különböző bűncselekmények elkövetése jellemzi.¹⁴ A szervezett bűnözés elleni küzdelem megközelíthető a kriminológia, a kriminalisztika, valamint a büntetőjog oldaláról is. A szervezett bűnözésre nincs olyan átfogó megfogalmazás, amely minden szervezett bűnözői csoport törvényellenes tevékenységére érvényes lenne.¹⁵ Egyetértek Berta Krisztina álláspontjával, miszerint ennek az az oka, hogy a jelenség olyan dinamikus és rugalmas bűnözői forma, amely igazodik a társadalmi, politikai berendezkedéshez, így ismérveit szinte lehetetlen egy fogalomba sűríteni.¹⁶ A szervezett bűnözés fogalma alatt a köznyelvben általában a maffiát értik, míg a büntetőjogi (anyagi jogi) nézőpontból a bűnszervezet fogalma: *három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.* A törvényben egyértelműen meg kell határozni, hogy mi minősül bűnszervezetnek (szervezett bűnözésnek).¹⁷ Ennek pragmatikus haszna, hogy a jogalkalmazás ezzel tudja a jogbiztonságot megvalósítani.¹⁸ A jogalkotó autentikus módon, mindenkire kötelezően értelmezi a bűnszervezet fogalmát a pontos és egységes értelmezés érdekében, amely az egész Büntető törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) alkalmazásánál irányadó, továbbá a bűnszervezet fogalmi elemei megfelelnek a szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló 2008/841/IB kerethatározatnak is.¹⁹ Meglátásom szerint a szervezett bűnözés elleni küzdelem során szükséges lenne figyelembe venni az Európai Tanács

¹¹ BROADHURST, Roderic GRABOSKY, Peter, ALAZAB, Mamoun BOUHOURS, Brigitte and CHON, Steve: An Analysis of the Nature of Groups engaged in Cyber Crime, International Journal of Cyber Criminology January-June 2014, Volume 8 (1): 1–20.

¹² <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm>, 2017. 05.14.

¹³ LAMPE, Klaus von: Organized Crime: Analyzing Illegal Activities, Criminal Structures, and Extra-legal Governance, New York, 2016. 34–35. o.

¹⁴ GELLÉR Balázs József: A szervezett bűnözés arcai (Fiatal büntetőjogászok tanulmányai a szervezett bűnözésről) Gondolatok a büntetőjog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban. Szerk.: Gellér Balázs – Hollán Miklós. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004., 13. o.

¹⁵ JÁMBOR Gellért (2016): A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelelem kapcsolata, Themis, , 64-70. o. http://epa.oszk.hu/02300/02363/00025/pdf/EPA02363_themis_2016_jun_063-091.pdf (2017. 02. 12.)

¹⁶ BERTA Krisztina (2006): A szervezett Bűnözés. In: Kriminológia – Szakkriminológia. Szerkesztők: Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2006., 423. o.

¹⁷ JÁMBOR Gellért (2016): A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelelem kapcsolata, Jogi tanulmányok, 2016/1. sz., 142. o.

¹⁸ BERTA Krisztina (2006): A szervezett Bűnözés. In: Kriminológia – Szakkriminológia. Szerkesztők: Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2006., 424. o.

¹⁹ HEGEDŰS István – JUHÁSZ Zsuzsanna – KARSAI Krisztina – KATONA Tibor – MEZŐLAKI Erik – SZOMORA Zsolt – TÖRŐ Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20160101/lr/chain8734> (2017.02.12.)

Szervezett bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel foglalkozó Szakértői Csoport (PC-S-CO) által megfogalmazott kötelező és esetleges kritériumokat. A szervezett bűnözés elleni küzdelemhez elengedhetetlenül szükséges a tudományosan megalapozott kriminalisztikai eszközök és módszerek kidolgozása a felderítés és bizonyítás érdekében. Joggal mondhatjuk, hogy a szervezett bűnözés és az ellene való fellépés problematikája jelenleg is aktuális kérdés.

II. A TÉMAVÁLSZTÁS INDOKA, A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI, MÓDSZERTANA, AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLATOK ÉS ELEMZÉSEK

A kutatásomat inspirálta a rendőrség egyik egységénél, a szervezett bűnözés elleni osztályon szerzett közel egy évtizedes tapasztalatom. Az ennek során elsajátított ismeretek, valamint több éves oktatói munkám felhasználásával tűztem ki célul a szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai bemutatását. A magyar szakirodalomban több forrás jelent meg a szervezett bűnözés témakörében, azonban büntetőjogi és legfőbbképpen kriminalisztikai megközelítésből kevés irodalom áll rendelkezésre.

A szervezett bűnözés elleni küzdelemre kiemelt figyelmet fordít hazánk és az Európai Unió. Ritka, hogy a bíróság nem tud megfelelő súlyú büntetést kiszabni, mert a büntetési keret felső határa túl alacsonynak tekinthető. Gyakrabban fordul elő, hogy a feltételezett bűncselekmény minősítésében szükséges tények egyikét-másikat nem sikerül bebizonyítani, (például a szervezett elkövetést). Ez nagy probléma, és fel kellene tárnunk, hogy a törvényes eszközök és módszerek skálája elegendő-e, vagy az alkalmazásuk módszertana vagy technikája kidolgozatlan, és ezért nem kapható megfelelő eredmény.²⁰ A felderítés során rendelkezésre álló adatok alapján általában megállapítható, hogyan követhették el a bűncselekményt, de ez nem mindig elegendő a megalapozott tényállás megállapításához.

Disszertációm célkitűzései az alábbiak:

1. A bűnszervezet definíció magyarországi jogtörténeti fejlődésének és a jelenlegi létjogosultságának vizsgálata, mivel feltételezésem szerint a definíció kiegészítésre (de nem újradefiniálásra) szorul.
2. Az értekezésem a kutatás gerinceként foglalkozik az egyes kriminalisztikai, büntetőeljárás jogi ismeretek (eszközök) feltárásával (feldolgozásával), a felmerülő problémák bemutatásával és azok megoldására javaslatok kidolgozásával. A kriminalisztikai eszközök feltárása során kiemelt célom a taktikai blöff alapjainak kidolgozása, valamint a vallomások megbízhatóságát érintő befolyásoló kérdések negatív hatásainak kimutatása egy kísérlet keretében, mivel feltételezésem szerint a bűnszervezetek eredményes felderítéséhez nagymértékben hozzájárulhat a taktikai fogások (blöff) helyes alkalmazása, illetve a befolyásoló hatások kimutatása.

---

²⁰ BÓCZ Endre (2001): A szervezett bűnözés néhány problémájáról. Belügyi Szemle, 2001/11., 16. o.

3. Az adatbázisok vizsgálatával célozom a „raszter nyomozás” nélkülözhetetlen szerepének, létjogosultságának vizsgálata és továbbfejlesztése, amely megteremti a lehetőséget a bűnüldözéshez, valamint segítséget nyújt a szervezett bűnözés elleni küzdelem során felmerülő akadályok leküzdéséhez, ezért indokolt a kérdéses témát górcső alá venni. A megállapítások alapján javaslatom a hatékony felderítés és a bizonyítás érdekében egy egységes nyomozási adatbázis felület létrehozására.
4. Az értekezésemnek szintén célja egy javaslat megfogalmazása egy szakmailag képzett, tapasztalt, kriminalisztikai tudással bíró szakembereket tömörítő, független, nyomozási jogkörrel rendelkező Bűnszervezetek Elleni Iroda létrehozására.

Az értekezés készítése során figyelembe vettem és feldolgoztam a hazai és a külföldi szakirodalmat, az Alkotmánybíróság témával kapcsolatos iránymutatásait, bíróságok eseti határozatait, büntető elvi határozatokat, kollégiumi véleményeket, illetve az empirikus kutatási jogeset-elemzési eredményeket is felhasználtam. Összevettem és vizsgáltam a bűnszervezettel kapcsolatos hazai és külföldi szakirodalmi állásfoglalásokat, mind büntetőjogi, mind kriminalisztikai aspektusból. Az elektronikusan rögzített információkkal kapcsolatos (szervezett bűnözés elleni küzdelemben) releváns adatbázisok tartalmát megvizsgáltam, felhasználásának jelentőségét megfogalmaztam. Feltártam a jogalkotói hibákat és a joggyakorlatban felmerülő problémákat, és de lege ferenda megoldási javaslatokat fogalmaztam meg egyes problémákra, illetve az Egységes Nyomozási Adatbázis Felület létrehozására.

Kutatásom során empirikus vizsgálatot végeztem. E kutatás módszertana mélyinterjúk készítése a bűnügyekben eljáró rendőrökkel (felderítőkkal, nyomozókkal, vizsgálókkal), ügyészekkel, bírákkal és ügyvédekkel, annak megállapítása érdekében, hogy melyek a legmegfelelőbb kriminalisztikai eszközök a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén (pl. mit értenek a taktikai blöff alatt, milyen előnnyel és hátránnyal járhat az alkalmazásuk?), illetve milyen tényezők veszélyeztetik a bűnszervezetek felderítését. Tekintettel arra, hogy az interjúalanyok a befolyásoló tényező hatásait a legsúlyosabb hibaként emelték ki, amely a büntetőeljárás sikerességét veszélyezteti, ezért elengedhetetlennek tartottam a lehetséges hátrányok feltárását, ami hatással lehet a bűnszervezetek felderítésére. A kutatás során végzett kísérlet célja a vallomás keretében megjelenő befolyásoló kérdések negatív hatásainak, illetve következményeinek a kimutatása. Hogy az interjúalanyok által közölt adatok, illetve az állításom ne csak egy szubjektív vélemény legyen, szerettem volna a kísérlettel láthatóvá

teni, hogyan működik ez a befolyásolás. A befolyásoló kérdések vizsgálata során egy 100 fős mintán empirikus kutatást végeztem, majd a feltárt összefüggéseket elemeztem.

A kutatás során mélyinterjúkat készítettem továbbá olyan nyomozókkal és rendőri vezetőkkel, akik bünszervezettel kapcsolatos ügyekben nyomoznak, annak érdekében, hogy feltárjam

- az ügyek felderítési problémáit, bizonyítási nehézségeit;
- mit értenek szervezett bűnözés alatt, és milyen szakmai szempontok, ismervek alapján dönt a nyomozó hatóság, hogy az adott ügyben rendelkezik-e hatáskörrel titkos információgyűjtés, illetve a büntetőeljárás (nyomozás) elrendelésére vagy magához vonásához.

Az interjúk kvalitatív, félig strukturált, szemtől-szembe mélyinterjúk voltak.

A kutatási terület feldolgozása során nem mellőzhető az internetes források használata, azonban ügyeltem arra, hogy a kutatás ellenőrzött oldalakon található dokumentumokra épüljön.

A téma gyakorlati nézőpontból való elemzése során felhasználtam a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén végzett közel egy évtizedes munkám empirikus eredményeit.

III. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA, AZOK HASZNOSÍTÁSA, ILLETVE HASZNOSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

A kutatás során megvizsgáltam a bűnszervezetre vonatkozó hatályos büntetőjogi szabályozást, és feltártam a leggyakrabban felmerülő jogalkalmazási kérdéseket, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelem eszközeire vonatkozó kriminalisztikai ismereteket. Az alábbiakban összegzem az értekezés során tett megállapításaimat, és de lege ferenda javaslataimat.

A *Bevezetésben* bemutattam, hogy nélkülözhetetlen a szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai nézőpontból való vizsgálata, mivel kitermelődött egy olyan társadalmi szubkultúra, amelynek felszámolása és ellenőrzése komoly nehézséget jelent, kihívás elé állítja a társadalmat, valamint az érintett rendvédelmi és igazságügyi szektort, mert igyekszik a legális gazdasági tevékenységét és befolyását növelni, továbbá a bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények az esetek többségében látenciában maradnak.

Az *1. fejezetben* vizsgáltam a büntetőpolitika szervezett bűnözéssel szembeni fellépésének történeti alakulását, az ezzel kapcsolatosan megfogalmazott ajánlásokat (figyelembe véve a nemzeti törekvéseket, egyezményeket, szerződéseket, határozatokat, biztonsági stratégiai dokumentumokat, az európai uniós kézikönyveket), továbbá a bűnszervezet és a bűnszövetség fogalmának a hazai és a nemzetközi jogtörténeti fejlődését. A fogalmak (bűnszervezet, bűnszövetség) kodifikálását a szervezett bűnözés elterjedése indokolta hazánkban, mivel a társas bűnelkövetési alakzatok legveszélyesebb formái.

A szervezett bűnözés formáit a büntetőjogi fogalmak alapján célszerű meglátásom szerint két fő csoportra osztani: a bűnszövetségre és a bűnszervezetre. Indokolt lenne egy harmadik csoportot nevesíteni, a terrorista csoportok egyes tevékenységei esetén. Tekintettel arra, hogy a terrorista csoportok a működésüket és létfenntartásukat bűncselekmények elkövetésével biztosítják, amely hasonlóságot mutat a szervezett bűnözés megnyilvánulásával. A csoportosítás alapján a bűnszervezetet összehasonlítottam a bűnszövetséggel, valamint a terrorista csoporttal. Továbbá a bűnszervezet fogalmi elemeit mutattam be bírósági határozatokon, illetve egy konkrét ügyön keresztül. A Btk.-beli bűnszervezet fogalmi elemeinek vizsgálatakor, elemzésekor részletesen megfogalmaztam, hogy milyen ismérvek meglétekor beszélhetünk bűnszervezetről.

Az első hipotézisem az volt, hogy a bűnszervezet jelenlegi definíciója túl tág fogalmat ölel át, így az alacsonyabb szervezettségűnek tekinthető bűnkapcsolatok (bűnözői csoportok) is bűnszervezetnek tekinthetőek. A hipotézisem igazolására interjúkat készítettem (rendőrökkel,

ügyészekkel és bírakkal, ügyvédekkel), továbbá a hatályos definíciót összehasonlítottam a korábbi definíciókkal, valamint bírósági határozatokat és tanulmányokat elemeztem. A kutatás során arra a megállapításra jutottam, hogy a hatályos fogalmat szükséges módosítani, mert a bűnszervezet fogalma valóban indokolatlanul tág kört ölel fel, mivel a hatályos jogszabály széles körű alkalmazását teszi lehetővé. Szűkebben kellene behatárolni a bűnszervezet definícióját, mert a hatályos szabályozás alapján hátrányos ítéletek szülehetnek. A bűnszervezet fogalmának jellegi ismérvei lazább szerkezetűek, nem szigorúak, ami egyszerűbb bizonyítási lehetőséget teremthet. A Btk. 91. § (1)–(2) bekezdéseinek alkalmazásához a PC–S–CO által megfogalmazott kötelező ismérvek mellett szükségesnek tartanám a kiegészítő ismérvek egyik szempontjának a fennállását, így lehetővé válna, hogy kizárólag a „maffia típusú és a fehérgalléros” (szervezett bűnözői csoportra) bűnszervezetre vonatkozzon a súlyosabb büntetőjogi megítélés, miáltal a hátrányos ítéletek száma csökkenhetne. A bűnszervezet egyéb fajtája esetén, ahol az esetleges ismérvek közül az egyik elem sem jelenik meg a szervezetnél, csak a kötelező elemek – a büntetési tétel felső határának kétszeresére emelése nélkül – a Btk.-ban rögzített meglévő hátrányos jogkövetkezmények alkalmazását tartanám továbbra is indokoltnak.

A 2. fejezetben megállapítottam (jogeselemezések, interjúk és a gyakorlati tapasztalataim alapján), hogy a bűnszervezetek csoportosítását (kriminológiai nézőpontból) több oldalról lehet megközelíteni. A bűnszervezeti forma a jellemzői szerint két részre bontható: klasszikus bűnszervezetre és speciális bűnszervezetre.

A meghatározott ismérvek, valamint a holdudvar tevékenysége nagymértékben hatással van arra, hogy a nyomozó hatóság hogyan csoportosítja a rendelkezésére álló erőket és módszereket, valamint hogyan alakítja ki a nyomozási stratégiát. Egy konkrét bűnügyön keresztül bemutattam, hogyan épül fel egy speciális bűnszervezet és az milyen jegyeket hordoz. Az eset feldolgozásában kitértem a vallomás jelentőségére, kulcsfontosságára, amely rámutatott arra, hogyan építkezik fel egy bűnszervezet szervezetileg, a felső vezetőségtől egészen az alsó szintig. Feltártam, hogy a szervezet működése nem kívánja meg, hogy a felső vezető ismerje a végrehajtó embereket, kizárólag a feladat elvégzése, a bűncselekmény végrehajtása fontos. Egy stratégia felállításkor figyelembe kell venni a bűnözői csoport és a bűnszervezet főbb jellemzőit, továbbá azt is szem előtt kell tartani, hogy az egyes csoportok

karizmatikus vezérrel rendelkeznek, és így egy bünszervezetté nőhetik ki magukat, mint a vizsgált ügyben.²¹

A 3. fejezetben kidolgoztam a szervezett bűnözés elleni küzdelem eszközeit az eredményes felderítés és bizonyítás érdekében.

Megállapítottam, hogy az adatbázisoknak kiemelkedő szerepük van a személyek közötti kapcsolatok feltérképezésében, a személyeket egyes esetekben össze lehet kapcsolni a bűncselekménnyel, és ilyenkor jelentőségük van például az oktatási, egészségügyi, állami hivatalok és a biztosítók adatbázisainak is. A digitális világ robbanásszerű fejlődése során rengeteg információ keletkezett elektronikusan. A szervezett bűnözői körök legtöbbször konspiráció következtében utolérhetetlenek, de elektronikus nyomot azért hagynak maguk után. A szervezett bűnözés elleni küzdelemben illetve más bűnügyekben azonban az időnek, mint tényezőnek, illetve a nyomozás elvének, a gyorsaságnak fontos szerepe van. Az idő múlásával az információveszteség egyre nagyobb, vagyis minél előbb jutunk információhoz, annál nagyobb az esély arra, hogy azonosítsuk az elkövetőt, a folyamatban lévő bűncselekményt megszakítjuk, illetve megelőzhetjük az újabb bűncselekmény elkövetését.

A raszter nyomozás továbbfejlesztése következtében az adatbázisok közötti átjárhatóság és az együttműködés kiépítésével beszélhetnénk az interoperabilitásról.²² Azonban az adatbázisok közötti interoperabilitás megteremtése számos akadályba ütközik, amely legtöbbször az adatok háttérkörnyezetéből, valamint a nem egységesen értelmezett adatformátumokból adódik. A rendészeti (bűnügyi) nyilvántartásoknak, informatikai rendszereknek kompatibilisnek, interoperábilisnak kellene lennie a közigazgatási és egészségügyi informatikai rendszerekkel, illetve meg kellene felelniük az interoperábilis

---

²¹ A bűnözői csoportvezetők az évek során tapasztalatot szerezhettek, akár a velük szemben folytatott büntetőeljárás alkalmával, vagy a saját hibájukból tanulva óvatosabbak lesznek, és az egyre szigorúbb konspirációval növelhetik a tagok számát. Egy idő után így egy jól szervezett, konspiráltan működő csoporttal állhatunk szembe. A bűnöző csoportok általában felszámolhatóak a tagjaikon keresztül, a vezetőjük is büntetőeljárás alá vonható, ezért tartom fontosnak kellő energiát fordítani a felderítésükre. A speciális bünszervezetet a hatóság az említett konspirációs okokból kivételes esetben képes felszámolni, általában alcsoportjait sikerül csak felelősségre vonni, és a felsővezetők személyazonosságát megállapítani nem lehetséges. Következésképpen, a feltörekvő bűnözői csoportokat már működésük elején fel kell számolni, mielőtt még bünszervezetté alakulnak át, mert akkor a szervezet vezetőjét nem minden esetben lehetséges felelősségre vonni. Egy állandóan újjászülető bünszervezetté nőhetik ki magukat, és így a hatóság elveszítheti a kontrollt, mely során kizárólag a bünszervezet környezetével szemben fog csak eljárást kezdeményezni, és nem a szervezett bűnözéssel. A szervezetből kieső tagok valóban hiányt okoznak, esetleg a szervezet működésében zavarok keletkezhetnek, de idővel ezeket a hiányosságokat is pótolni fogják, és az illegális tevékenységüket folytatni tudják.

²² Azonban interoperabilitás figyelhető meg a Net-zsaruban vonatkozásában is, mivel a nyomozó az adatbázisba történő belépését követően bármelyik nyomozás (büntetőeljárás) irataiba betekinthez, illetve adatot vihet fel (belépési jogosultságtól függően), anélkül, hogy az ügy előadóját személyesen vagy írásban meg kellene keresnie.

követelményrendszernek. Tehát szükség lenne a kommunikációs rendszerek összekapcsolására (egy „központi adatbázisra”), amelynek létrehozása jelenleg nem megoldható, akadályba ütközik az információs interoperabilitás hiányában.

Ezért egy olyan koncepció kialakítása szükséges, amellyel a nyomozó hatóság kihasználhatná a nyilvántartási rendszer adta lehetőségeket. *A hatóságnak a felderítés és a bizonyítás elősegítése érdekében – a nyomozás gyorsaságának elvét figyelembe véve – létre kellene hozni az „Egységes Nyomozási Adatbázis Felületet”, hogy az elektronikusan rögzített adatok átadása céljából ne legyen szükséges megkeresni személyesen vagy írásban az állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot, köztisztviselőt, gazdálkodó szervezetet, alapítványt, közalapítványt és egyesületet.*²³ Az elektronikus nyomozás (továbbiakban: e-nyomozás) megvalósulásával a nyomozó hatóság közvetlenül hozzáférhetne a különböző intézmények adatbázisaihoz, mintha nála keletkezett volna az információ.²⁴

*A jelenlegi digitális adatbázisok feltérképezése és egy egységes felületre történő integrálása átalakítaná az információszerzési lehetőségeket. A szervezett bűnözés elleni küzdelmet kell, hogy elősegítse e-nyomozás, amikor az íróasztal mögül az Egységes Nyomozási Adatbázis Felületről (továbbiakban: ENAF) a nyomozó az elemző-értékelő tevékenység alkalmával releváns információkat kapna.*²⁵ A rövid idő alatt beszerzett információ egy láncfolyamatot, információáradatot indíthatna el. Az információs hálózat célja előmozdítani a nem hagyományos adatgyűjtési módszerek alkalmazását a szervezett bűnözés

---

²³ A felület működéséhez nem lenne szükséges, hogy az adatbázisok között létrejöjjön az interoperabilitás, mivel a felület egy „portálhoz” hasonlóan működne.

²⁴ Az e-nyomozás azt jelenti, hogy a nyomozó hatóság a közvetlenül vagy a közvetetten elérhető adatbázisokból kér információt a felderítés és a bizonyítás érdekében, amelynek alkalmával taktikai ajánlásokat alkalmazhat (fogalmazhat meg) a nyomozás sikeressége érdekében.

²⁵ Az Egységes Nyomozási Adatbázis Felület létrehozásával járó előnyök: csökkenne az ügyintézésre fordított idő, a felszabaduló időben a nyomozók egyéb nyomozási cselekményeket, feladatokat tudnának végrehajtani, az információszerzés nem lenne helyhez és időhöz kötve, csökkentené a papíralapú ügyintézésrel járó környezetterhelést, az elektronikusan tárolt ügyiratok könnyen visszakereshetők, használata jelentős költségmegtakarítást jelentene, információt szolgáltathatnak a célszemélyről (pl. a titkos információgyűjtés során), a gyanúsítottól vagy a gyanúsítható személyről, illetve olyan személyről, akinél a felsorolt személyekkel való bűnös kapcsolattartásra adat merült fel, vagy ilyen kapcsolat megalapozottan feltehető, a tényállás felderítését elősegítené, az adatbázis nyújtotta láncmegközelítés lehetővé teheti, hogy (pl. szervezett bűnözői körök tagjai) az elkövetők a sértettek sérelmére ne kövessenek el újabb bűncselekményt (pl. emberrablás során szexuális erőszakot), vagy lehetőség adódna az elkövetni kívánt bűncselekmények (robbantások, alvilági leszámolások, terrorcselekmények) megelőzésére, a felületnek számos olyan területe van, amely a nemzetbiztonság szempontjából is alkalmazható. Továbbá lehetőség nyílhatna a nyilvántartásokból beszerzett adatok alapján újabb adatgyűjtési módszerek alkalmazására – a törvényi feltételek megléte esetén, például a tudomásra jutott cím vagy személyes adat alapján az objektum vagy személy figyelésére, az objektumban (pl. a magánlakásban) történtek technikai eszközzel történő megfigyelésére és rögzítésére, elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmának megismerésére, az észlelteknél technikai eszközzel történő rögzítésére.

– bűnszervezetek, terrorista csoportok – terén, a bűncselekmények megakadályozására és megelőzésére. Azonban nem elegendő az adattárak meglétének ismerete, hanem a rögzített adatok ismerete is szükséges.

A bűnszervezet és terrorizmus elleni küzdelem során új nyomozási módszerekre van szükség, megoldást kell találni a kihívásokra, amelyekre *az új információs csatornák feltérképezése és a hatékony e-nyomozás adja meg a választ*. Jelenleg nincs olyan szerv, amely a súlyos bűncselekmények vonatkozásában a nyilvántartások közvetlen átjárhatóságát lehetővé tenné, így a jelenlegi adatbázisok csak részben biztosítják az optimális adatszolgáltatást. Fő célként fogalmazódhat meg egy egységes nyomozási adatbázis felület létrehozása, amely lehetővé teszi, hogy egy időben több (nyilvántartási) rendszerben lehessen szűrő-kutató munkát folytatni, ezért fontos az adatbázisok között az interkonnektivitás megteremtése.

Ehhez azonban a jogi alapokat is le kell fektetni. Az adatbázisrendszerek megléte adatvédelmi kockázatokkal jár, amelyekre fel kell készülni. A személyes adatok rendszerben történő gyűjtése és használata hatással van az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt magánélet tiszteletben tartásához való jogra és a személyes védelemhez való jogra. *A rendszernek összhangban kell állnia az adatvédelmi elvekkel, illetve a szükségesség, az arányosság, a célhoz kötöttség és az adatminőség követelményével. Rendelkeznie kell biztosítékokkal, amelyek garantálják az érintetteknek a magánéletük és a személyes adataik védelmével kapcsolatos jogokat.* Ki kell alakítani egy védelmi mechanizmust az érintettek adatainak hatékony védelme érdekében.²⁶

A nyomozó hatóságnak a büntetőeljárás során fontos a kriminalisztikai gondolkodás alkalmazása, a logikai összefüggések meglátása. A nyomozó hatóságnak arra kell törekednie, hogy a felderítés során megállapított adatokat bevigye a büntetőeljárásba, valamint megtalálja annak a lehetőségét, hogy a tudomására jutott információk bizonyítási eszközökként is megjelenjenek a bizonyítás során.

A közvetetten illetve a közvetlenül elérhető adatbázisokat egy egységes felületen kellene elérhetővé tenni, mely *hatékonytá tenné a bűnüldözést*, és a lekérést követően „*részletes tanulmányt kapnánk az ellenőrzött személyről, az életviteléről, életmódjáról, mozgásáról, esetlegesen napi tevékenységéről, kapcsolatairól (továbbá bankszámláiról, pénzmozgásáról, híváslistáiról, az igénybe vett egészségügyi szolgáltatásokról, közüzemi szolgáltatásokról*

---

²⁶ European Commission: Communication from the commission to the European Parliament and council, Stronger and Smarter Information Systems for Borders and Security, COM(2016) 205 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0205>

stb.).²⁷ Azokat az intézményi adatbázisokat, amelyek *nem tudnak csatlakozni egyéb okból a felülethez, kötelezni kellene*, hogy (pl. szervezett bűnözés elleni ügyek esetén, mikor az állampolgárok élete, testi épsége veszélyben van, illetve veszélybe kerülhet), a megkeresést követő *egy órán belül válaszüzenetet küldjenek – a nap 24 órájában rendelkezésre álljanak – a nyomozó hatóságnak* elektronikusan. Az elektronikus adatoknak ilyen módon történő megküldésével *a lehető legnagyobb mértékben csökkenthető az adatvesztés kockázata*. Amennyiben a kérelmező a megkeresést levélben (postai úton) bonyolítaná le, a határidő jelentősen hosszabb lenne.

A közvetlen hozzáférésekkel lehetővé válna, hogy a nyomozó hatóság tagja az íróasztal mögül a nyilvántartásokat elérje, adott esetben akár egy zárt (védett) vonalon keresztül. Az adatbázisrendszert *folyamatosan* lehetne *bővíteni* a már meglévő, vagy a megalakuló *nyilvántartásokkal*, így a *szervezett bűnözés elleni küzdelem* (bűnszervezetek elleni fellépés, terrorcselekmények) esetén *gyorsabban* (megkeresések nélkül) lehetne *információhoz jutni*.

*Az Egységes Nyomozási Adatbázis Felület használatának feltételeként az alábbi pontokat lehetne megállapítani:*²⁸ *öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény, üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, az új pszichoaktív anyaggal visszaélés, a kitarottság, a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, az ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, a hivatali visszaélés bűncselekménye, az egészségügyi termék hamisítása, az emberkereskedelem, a kerítés, a prostitúció elősegítése, a gyermekpornográfia, a környezetkárosítás, a természetkárosítás, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, a bűnpártolás, a vesztegetés, a vesztegetés elfogadása, a hivatali vesztegetés, a hivatali vesztegetés elfogadása, az embercsempészás három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett alakzata, a minősített adat és a nemzeti adatvagyron elleni bűncselekmények, a felsorolt pontok kísérlete, valamint – ha az előkészületet a törvény büntetni rendeli – előkészülete.* Továbbá az egységes felületről való lekérésnek abban az esetben lenne helye, ha megalapozottan feltehető, hogy más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan, vagy

---

²⁷ Véleményem szerint a közvetlenül elérhető nyilvántartások olyan adatbázisok, melyekhez a nyomozó hatóság (rendőrség) tagjai nem rendelkeznek belépési jogosultsággal, így külső megkeresés útján érhetik el az adatbázisban rögzített információkat. Míg a közvetlenül elérhető nyilvántartások olyan nyilvántartások, melyekben a nyomozó hatóság tagjai belépési jogosultsággal rendelkezhetnek, és a rendszerbe bármikor lehetséges a belépés anélkül, hogy megkereséssel kellene fordulni a nyilvántartást létrehozó – természetes vagy jogi – személyhez.

²⁸ Az „Egységes Nyomozási Adatbázis Felület” engedélyezésének alapjául szolgáló bűncselekmények felsorolása esetén a titkos adatszerzés elrendelésének feltételeit vettem figyelembe, tekintettel arra, hogy alkalmazása ugyanúgy sérti az információáramlás szabadságához és a személyes adatok védelméhez való jogot, mint a „titkos, leplezett” eljárások, továbbá a felsorolást megalapozta a bűncselekmények tárgyi súlya, valamint a felderítésük gyakorlati nehézségei.

aránytalanul nagy nehézséggel járna, és a lekéréssel a bizonyíték beszerzése valószínűsíthető lenne. Az így nyert adatok bűnüldözési érdeket szolgálhatnak és hozzájárulhatnak a büntetőeljárás sikeréhez. Az adatbázisból a lekérést az ügyész engedélyezné a nyomozó hatóság kérelmére, sürgős esetben (amennyiben a kérelem az adott ügyben nyilvánvalóan sértené a bűnüldözés eredményességéhez fűződő érdeket) a nyomozó hatóság rendelné el, ez esetben az elrendeléssel egyidejűleg az engedélyezés iránti kérelmet is elő kellene terjeszteni az ügyészség felé, amennyiben a kérelmet az ügyész elutasítaná, a beszerzett adatokat meg kellene semmisíteni.

A szervezett bűnözés *felderítéséhez legtöbbször az alapot a kihallgatás adja*, a beszerzett *vallomás rámutathat egy bűnszervezet szervezeti felépítésére*, egy információs folyamatot indíthat el, amely dominóelv alapján a bűnszervezet tagjainak, *vezetőinek a büntetőeljárás alá vonásához vezethet.*²⁹ A taktikai blöfföt általában minden bűncselekménynél lehet alkalmazni, de a legnagyobb jelentősége *a bűnszervezetek felgöngyölítésénél, felderítésénél figyelhető meg, mivel a kihallgatás során olyan adatokhoz juthatunk, melyek a hatóság előtt korábban nem voltak ismertek.*

A taktikai blöffről konzultációkat folytattam, és interjút készítettem a bűnügyekben eljáró rendőrökkel (felderítőkkal, nyomozókkal, vizsgálókkal), ügyészekkel, bírákkal és ügyvédekkel (továbbiakban: kriminalistákkal) arról, hogy mit értenek a taktikai blöffön.

A mélyinterjúk során megállapítást nyert, hogy kétféle kriminalista létezik: az egyik, aki nem használja a taktikai blöfföt, mert véleménye szerint nincs rá szüksége a nyomozás során, vagy törvénysértőnek tartja, illetve fél attól, hogy nem megfelelően használná a tapasztalatainak hiányában. A kriminalisták másik része tudatosan alkalmazza a taktikai blöfföt, de az is előfordulhat, hogy nincsenek tisztában azzal, hogy a taktikai fogások közül a taktikai blöfföt alkalmazták. Továbbá megállapítottam, hogy az egyes kriminalisták nem tesznek különbséget a köznyelvi értelemben használt blöff és a taktikai blöff között, amely számos hiba forrása is lehet.

A hatályos Be., illetve a 2017. június 13-án elfogadott büntetőeljárás törvény sem határozza meg a taktikai blöff fogalmát. Megállapításaim szerint a taktikai blöff *olyan valóságtartalommal bíró kérdésfeltevés, illetve szituációteremtés a nyomozás során, melynek célját és jelentőségét a nyilatkozattevő személy (a kihallgatáson, adatgyűjtésen vagy egyéb nyomozási cselekmény során) nem ismeri fel, melynek következtében bizonyítékot szolgáltat*

---

²⁹ A dominóelv működését általában a bűnszervezet leggyengébb láncszeme indítja el a vallomásával, mely a nyomozási cselekmény foganatosításához hozzájárulhat.

vagy releváns adatot közöl a nyomozó hatósággal, elősegítve a felderítést, illetve a bizonyítást. A kriminalisztikai eszközök feltárása során kiemelt célom volt a taktikai blöff alapjainak kidolgozása. A feltételezéseim beigazolódtak, hogy a bűnszervezetek eredményes felderítéséhez nagymértékben hozzájárulhat a taktikai fogások (blöff) helyes alkalmazása.

A taktikai blöff alkalmazása kapcsán rámutattam, hogy segítségével el lehet téríteni a gyanúsítottat az általa „mesterségesen” felépített, betanult vallomásától és reagálhat rá. A taktikai blöfföt elhatároltam a hétköznapi értelemben alkalmazott blöff fogalmától, amely során figyelembe vettem az alkalmazás célját, alkalmazóját, használatának dokumentálását, feltételeit, valóság tartalmát és következményeit. Egyrészt számos előnye is lehet a jól alkalmazott taktikai blöffnek a bűnszervezet illetve a tagok által elkövetett bűncselekmények felderítésében, másrészt a felismert, rosszul alkalmazott taktikai blöffnek, illetve hétköznapi értelemben vett blöffnek rengeteg hátrányos hatása is lehet. A kutatásom során megállapítottam, hogy a taktikai blöff helyes alkalmazása jelentős szerepet képvisel a „dominó” effektus alapján a bűnszervezetek elleni küzdelemben, mivel:

- *olyan adatokhoz juthatunk, melyek a hatóság előtt korábban nem voltak ismertek, jelentősége a bűnszervezetek felgöngyölítése,*
- *rámutathat a bűnszervezet szervezeti felépítésére,*
- *a bűnszervezet tagjainak, vezetőinek a büntetőeljárás alá vonásához vezethet,*
- *el lehet téríteni a bűnszervezet tagját (a gyanúsítottat) az általa „mesterségesen” felépített, betanult vallomásától, reagálhat rá,*
- *a taktikai blöff célját a kihallgatott nem ismeri, nem megfelelő következtetéseket vonhat le, és ennek megfelelően fog cselekedni,*
- *rádöbbenhet arra, hogy az ellentmondásokkal lelepleződött, és beismerő vallomást tehet,*
- *olyan információ is felmerülhet, hogy nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt, hanem ő ártatlan,*
- *felmerülhet, hogy a gyanúsított kényszer, fenyegetés hatására tett beismerő vallomást, mert a bűnszervezet tagját akarta megkímélni a büntetőeljárástól.*

A felismert, rosszul alkalmazott taktikai blöff, vagy a hétköznapi értelemben alkalmazott blöff következményei, hátrányai:

- *információ közölhető, illetve befolyásolható a gyanúsított, így a nyomozás kimenetele és eredménye,*

- az alaptalan ígérettel, blöffel a nyomozó hitelét is veszti, és a kihallgatott együttműködési hajlama csökkenhet,
- a keletkezett közlemények (a lehallgatások hanganyaga) félrevezethetők lehetnek,
- a közlemény tévesen értelmezhető, és ez téves következtetésekre vezethet,
- a gyanúsított következtetést vonhat le az információ beszerzésének módjáról,
- a gyanúsított (bűnszervezet tagja) felismeri a taktikai blöfföt, elképzelhető, hogy blöffel válaszol, melyet, ha a nyomozó nem vesz észre, a nyomozás már téves úton fog haladni,
- később az új bűnügyben nem hajlandó együttműködni az a személy, akit félrevezettek, akinek alaptalanul ígéretet a kihallgató,
- a bűnszervezet tagja kételkedhet, önellenőrzést végezhet, hogy figyelek-e őket,
- a gyanúsított (a bűnszervezet tagja), amennyiben vele szemben különleges eszközt alkalmaznak (a telefonbeszélgetések során), az ellenérdekű bűnszervezetről, valamint a tisztességes, becsületes hivatásos személyekről valótlan információt állíthat, továbbá tévútra viheti a nyomozást, és az elkövetők (a bűnszervezet tagjainak) egy része nem vonható felelősségre,
- a blöff alkalmazása során beszerzett vallomás más tiltott módon beszerzett bizonyítéknak tekinthető (minősülhet), súlyosabb esetben pedig a beszerzési mód bűncselekményt is megvalósít (például a kényszervallatást),
- jelentős kárt okozhatnak a költségvetésnek.

Sikeres taktikai blöff alkalmazása során is ellenőrzést kell folytatni, hasonlóan a puhatoláshoz, továbbá kételkedni kell, hogy a beismerő vallomás valóban megfelel-e az igazságnak, vagy a beszerzett adat alkalmas-e további bizonyítékforrás megállapítására. Amennyiben így bizonyítékok beszerzésére kerül sor, akkor azok a későbbiekben is felhasználhatóak, ha a gyanúsított a bíróságon vallomását visszavonja. Javaslatként fogalmaztam meg, hogy a jövőben a szervezett bűnözés elleni egységeknél a kihallgatásokat kamerával rögzítsék, így visszanezethetők, és az esetleges hibák feltárhatóak. A kihallgató személyt is védi a felvétel, ha a kihallgatott személy valótlanul állítja, hogy kényszerítették a vallomástételre, mert az objektív tényekkel cáfolható. Továbbá a kérdéses vallomás videotechnikai rögzítése az alkalmazott taktikára is rámutatna, és elősegítené a vallomások elemzését. A kihallgatási taktika – a taktikai blöff – az egyik legjelentősebb kriminalisztikai eszköz, amely lavinafolyamatot indíthat el, és hozzásegíthet a bűnszervezet felderítéséhez.

A befolyásoló tényező hatásait az interjúalanyok a legsúlyosabb hibaként emelték ki, amely a szervezett bűnözés elleni küzdelmet és a büntetőeljárás sikerességét veszélyezteti, ezért elengedhetetlennek tartottam a lehetséges hátrányok feltárását, amely hatással lehet a bünszervezetek felderítésére. A bünszervezetek elleni küzdelem során az együttműködő személyek vallomását gyakran megkérdőjelezik a vádlottak és azok védői, s arra hivatkoznak, hogy az együttműködés ténye és a nyomozó hatóság befolyásolta az érintett személyek vallomását. Az együttműködő gyanúsított szempontjából is fontos, hogy a nyilatkozattétele befolyásolástól mentesen történjen, külső behatás ne érje, ne befolyásolja a vallomásának tartalmát, hogy később a vallomása bizonyítékként felhasználható legyen.

Az interjúalanyok kiemelték, hogy *a kérdések befolyásoló hatása nemcsak kihallgatáson érvényesülhet, hanem az adatgyűjtés során is, vagy titkos információgyűjtés során, amikor a nyomozó a rendőri jelleget leplezve puhatolást hajt végre, vagy a titkos információgyűjtés során informátort, bizalmi személyt vagy a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vesz igénybe.*³⁰ A szervezett bűnözés elleni küzdelem további akadályaként az interjúalanyok a hatóság rendelkezésére álló erőket, eszközöket, az adatbázisok hiányát, egyéb szervezeti problémákat emelték ki. A befolyásoló kérdéseknek szintén negatív hatásuk lehetnek, ugyanúgy, mint a blöffnek vagy a rosszul alkalmazott taktikai blöffnek, továbbá a befolyásoló kérdések és a blöff összeolvadva (egyszerre, egymást erősítve) is megjelenhetnek a nyomozás során. Az egyetemi oktatásban a kérdéses témát felületesen érintik, szükségesnek látom a leendő kriminalistáknak a téma részletekbe menő oktatását. A téma fontossága és a figyelem felhívása miatt éppen ezért leendő rendőrtiszteket (kriminalistákat) vontam be a kísérletbe, akiknek a többsége vezetőként fog dolgozni, vagy kiemelt ügyekkel (súlyos bűncselekményekkel, bünszervezetek által elkövetett bűncselekményekkel) fog foglalkozni.³¹

A kísérlet bemutatja, hogy az összefüggő vallomásban kevesebb a hiba, mint a kérdésre adott válaszban. A befolyásolás egyes csoportoknál nemcsak a kérdésekben mutatkozott meg,

---

³⁰ A bünszervezetek felderítésekor a befolyásoló tényezők hatásait a titkos információgyűjtő munka során is célszerű lenne vizsgálni, azonban a minősített adatokra (normákra) tekintettel a kérdéses területen lévő eszközök, módszerek tekintetében nem vizsgáltam a befolyásoló kérdések hatását. Kérdésként merülhet fel, hogyha az együttműködő személy egy bünszervezet vezetőjéről csak minimális adatokkal rendelkezik (kb. 35 éves, magasság, becenév, lakhely, gépkocsijának típusa), és kapcsolattartó nyomozó több lehetséges személyt talál az adatbázis alapján, hogyan fogja „azonosítani” a bünszervezet vezetőjét. Egy fényképet mutat a kapcsolattartó vagy több fényképet, vagy a büntetőeljárás alapján a felismerésre bemutatás szabályainak megfelelően fogja végrehajtani a személy felismertetését. Ha nem a felismerésre bemutatás szabályainak megfelelően történik a felismerés, már megtörténik a befolyásolás, hiszen a hasonlót is hasonlóan fogja találni. Számos kérdés merül fel a szervezett bűnözés elleni küzdelem során, amikor befolyásoló tényezőknek jelentős szerepe van, ezért is fontos a kérdéses témát elemezni.

³¹ A kísérlet további célja volt, hogy a hallgatók ne csak halljanak a befolyásoló kérdésekről, hanem az is, hogy megtapasztalják annak hatásait is, hogy az emlékképeket hogyan lehet megváltoztatni egy jól feltett kérdéssel, és a jövőben tartózkodjanak a hasonló kérdésfeltevésektől.

hanem a kérdezés hangnemében, az előadó testbeszédében rejlett, mely növelte a hamis válaszok számát. Fontos a befolyásoló kérdések elemzése, mivel a bünszervezetek vagy más ügyek felderítése megakadhat a befolyásoló kérdések miatt, mert hamis nyilatkozattételre készítheti a kihallgatottat, és a vallomás ellenőrzésének lehetőségét megnehezítheti.

Közel tíz évig végeztem kihallgatásokat a szervezett bűnözés területén, a napi gyakorlatból ismerem a kérdésfeltevés módjának, technikájának, taktikájának erejét. A kérdések feltevésének, sok esetben – akár tudatosan, akár tudattalanul kérdez is a kihallgatást végző – befolyásoló hatásuk van. A befolyásoló kérdések vizsgálata során tehát egy 100 fős mintán empirikus kutatást végeztem, majd a feltárt összefüggéseket elemeztem. A vizsgálat során a résztvevők 26%-a nő, míg 74%-a férfi volt, az átlagéletkor 20 év. A kísérlet az alanyok megfigyelési képességére és a befolyásolhatóságukra irányult. A vizsgálatba véletlenszerűen vontam be a személyeket, akik közösen nézték meg a képet a kivetítőn keresztül. Egyszerre kb. 20–25 fő ült a teremben. A fotó megtekintését követően a kísérlet résztvevői írásbeli kérdéseket kaptak, azonban az egyes kérdések befolyásoló hatással bírtak. A kérdésekre történő válaszadás egymástól elkülönítve, anonim módon történt.

A felállított hipotézisem az volt, hogy a jól feltett befolyásoló hatással bíró kérdések valótlan tartalmú válaszokat eredményezhetnek. Célként fogalmazódott meg a befolyásoló kérdések negatív következményeinek bemutatása, továbbá hogy a hallgatók figyelmét felhívjuk arra, hogy a jövőben általuk folytatandó kihallgatások során tudatosan figyeljenek oda a helyes kérdezési módra. A valótlan információt tartalmazó vallomás téves következtetésekhez vezethet, míg a valós információt tartalmazó vallomás a bűncselekmények felderítéséhez, ami a múltbeli releváns esemény megismerését segítheti elő. A válaszadóknak az emlékei még frissek voltak, hiszen nem sokkal a kép megtekintése után (kb. 2 perc elteltével) kellett válaszolniuk a kérdésekre. A valóságos kihallgatások azonban soha nem ilyen kis időtávlatban történnek, sokszor napok, hetek, hónapok is eltelnek az esemény óta, ami mind az emlékezőképességre, mind pedig a befolyásoltságra nyilvánvalóan torzító hatással van. Több hallgató azt nyilatkozta a kísérlet előtt, hogy nem érti, hogy „miért nem emlékeznek általában a tanúk az elkövetőre és a bűncselekmény egyes részleteire, ha ott voltak a bűncselekmény helyszínén, pedig csak pár nap vagy hét telt el a bűncselekmény elkövetése óta.” A kísérlet után a hallgatók véleménye e téren megváltozott, és rádöbbenek a kérdések megfogalmazásának a fontosságára is. A kísérletnek a következő célja az volt, hogy felhívja a figyelmet az idő múlásának jelentőségére is, hiszen az eredmény azt mutatja, hogy pár perc elteltével sem emlékeznek a látottakra, pedig nyugalmi, stressz mentes környezetben kellett megnézniük a fotót. Ez is azt igazolja, hogy nem szabad kérdőre vonni a tanút, aki nem

minden részletre emlékszik pontosan az idő múlása miatt. A nyomozás gyorsaságának az elve is indokolja, hogy a vallomásokat rövid időn belül szerezzük be, mert az idő múlásával az emlékképek halványulnak. A kísérletnek a legfontosabb célja, mint már fentebb is utaltam rá, hogy lássuk: a befolyásoló kérdéseknek a bemutatásával miként lehet megzavarni a friss memóriát. A befolyásoló kérdések valószínűleg egyes esetekben azért voltak hatással, mert a válaszadónak már voltak emlékei a múltból (gyerekkorából), és a tudatalatti emlékképeket összekapcsolta az általa látottakkal, mely köszönhető a befolyásoló kérdéseknek. A kísérlet szemléltette, hogy a befolyásoló kérdések hogyan tudják akár meg is változtatni a látottakat, és mindez emlékképként hogyan tud rögzülni.

Az empirikus kutatás során *megállapítottam, hogy a befolyásoló kérdések káros következményei a szervezett bűnözés elleni küzdelem során a következők lehetnek:*

- *a bünszervezetek felderítése megakadhat,*
- *hamis nyilatkozattételre készítheti a kihallgatottat, és a vallomás ellenőrzésének lehetőségét megnehezítheti,*
- *a hierarchikusan felépített szervezet vezetőjéhez nem lehet eljutni, a szervezet tovább működhet,*
- *a tagokat nem lehet felelősségre vonni,*
- *nem derül fény arra, hogy az elkövető és a gyanúsított nem ugyanaz a személy,*
- *a keletkezett vallomás, az abban foglaltak hatással lesznek a bizonyítási eljárásokra, mely során szintén hamis adatok születhetnek, és összeállhat egy olyan hamis adatokra épülő bizonyítási láncsorozat, mely látszatra azt mutatja, hogy a hamis adatok megfelelnek a valóságnak,*
- *befolyásolják a látottakat, halottakat,*
- *nem derül fény arra sem, hogy az elkövető és a gyanúsított nem ugyanaz a személy, vagy a tanúk szándékosan félrevezetik a nyomozó hatóságot,*
- *olyan vallomás kerülhet rögzítésre, melynek tartalma nem felel meg a valóságnak, ami justizmordhoz is vezethet.*

További kérdés, hogy a poligráfós vizsgálat eredménye mennyire lesz hiteles, ha előtte a kihallgatott személyt befolyásolták, és a memóriájába beépült a hamis szuggesztív adat.

Fontosnak tartom a figyelem *felhívását erre a jelenségre, és szorgalmazom, hogy a befolyásoló kérdések hatásait oktassuk a rendőrtisztjelölt és a jogászhallgatók körében. A kihallgató személyek továbbképzése, a kriminálpszichológiai ismereteik bővítése is indokolt lenne. Érdemesnek tartom a gyakorlaton részt vevő személyek bevonását hasonló kísérletekbe, hogy átlássák és megtapasztalják a befolyásoló kérdések hatásait, és rögzüljön,*

hogy milyen erővel bírnak az általuk *feltett kérdések, milyen folyamatokat válthatnak ki*, és milyen eredményre vezetnek a felderítés és a bizonyítás során.

Az értekezés 3. fejezete rámutat a titkos információgyűjtés fontosságára, létjogosultságára, valamint arra, hogy a kriminalisztika részét képezheti. A fejezet a nyomozó hatóság (rendőrség) oldaláról vizsgálja részben a titkos információgyűjtést, részben a titkos adatszerzést, aminek a szervezett bűnözés elleni nyomozás során igen nagy jelentősége van. Több esetben látható, hogy a titkos adatszerzéshez képest a titkos információgyűjtés szabályozása hiányos, kevésbé szabályozott (különleges eszközt engedélyező bíró megszüntetési jogköre az engedély kereteinek túllépése esetén, igazságszolgáltatási kontroll, ügyészi felügyelet, az érintett személy tájékoztatása a különleges eszköz alkalmazásáról).

A titkos eszközök által beszerzett bizonyítékok önmagukban nem lehetnek elegendőek, további bizonyításra is szükség van. A különleges eszközök által beszerzett bizonyítékokat a többi bizonyítékkal együtt, összességükben kell értékelni.

Fontos követelmény, hogy a törvényben meghatározott feltételek szerint alkalmazzák a „titkos eszközöket”, valamint a használatukat ellenőrizzék, ami által az önkényes alkalmazás elkerülhető.

A szervezett bűnözés elleni módszerek meghatározásakor kitértem a tanúvédelem eszközrendszerét segítő anyagi jogi, illetve eljárásjogi előírásokra, illetve a kriminalisztikai ajánlásokra. Legtöbbször az információval rendelkező személlyel a hatóság tagja az adatgyűjtés során lép először kapcsolatba, amely a pszichológiai kapcsolatteremtés első állomása, így kiderülhet, hogy az adatforrás rendelkezik-e információval a bűncselekményről és az elkövetőkről. Továbbá megismerhetővé válik az adatszolgáltató véleménye, meglátása és álláspontja. Ha arra utaló jelek jelennek meg, hogy az adatszolgáltató személy próbál a kérdésekre kitérő választ adni, az okokat is vizsgálni kell.

A tanúvédelem már megjelenik a tanúkihallgatást megelőzően az adatgyűjtés alkalmával. Amikor a nyomozó a legalacsonyabb védelmi szintről tájékoztatja az adatforrást (például a zárt adatkezelésről), elképzelhető, hogy célravezető lesz, és ennek függvényében az adatszolgáltató hajlandó együttműködni és vallomást tenni. Az adatgyűjtés során legtöbbször a nyomozó hatóság a konkrét bűncselekménnyel kapcsolatosan kér adatszolgáltatást, azonban előfordulhat, hogy a bűncselekmény elkövetőiről érdemleges információval rendelkező személy úgy nyilatkozik, hogy nem tudja segíteni a hatóság munkáját. Továbbá az is előfordulhat, hogy az adatközlő érdemleges információt közöl, de kijelenti, hogy tanúként nem hajlandó részt venni az eljárásban, illetve ha idézésre meg kell jelennie, nem fog igazat

vallani, vagy a vallomást meg fogja tagadni, függetlenül attól, hogy a kihallgatás elején figyelmeztetik arra, hogy köteles legjobb tudomása és lelkiismerete szerint igazat vallani, a hamis tanúzást és a tanúvallomás megtagadását a törvény büntetni rendeli. Ha az adatszolgáltató a büntetőeljárásban nem kíván részt venni, akkor ebben az esetben különböző okok merülhetnek fel: *nem akarja az idejét a tanúvallomással tölteni, mivel akár több alkalommal is meg kell jelennie a nyomozó hatóságnál, nem szeretné, hogy a nevét, lakcímét az elkövető megismerje, mert fél az elkövető bosszújától vagy haragjától, vagy már bekövetkezett a sérelem (megfenyegették).* Ha a nyomozónak az a meggyőződése, hogy az adatgyűjtés alá vont személy érdemleges információval rendelkezik, de a kérdésekre mégis nemleges választ ad, vizsgálnia kell, hogy miért nem hajlandó együttműködni. Ha az elkövetőtől való félelem miatt, akkor a tanúvédelmi rendelkezésekről tájékoztatni kell az adatszolgáltatót, ami hozzájárulhat az adatszolgáltatónak az eljárásjogi szabályoknak megfelelő együttműködéséhez és a tanúvallomás fenntartásához. Az eljáró hatóság tagjának a feladata megtalálni a lehetőséget arra, hogy az adatszolgáltató eleget tegyen vallomástételi kötelezettségének, így a tanú által közölt információk tanúvallomás keretében bizonyítási eszközzé válhatnak. A jegyzőkönyvben foglalt adatok pedig nyomozási cselekmények végrehajtásának foganatosításához vezethetnek, ami által újabb bizonyítási eszközök kerülhetnek a nyomozó hatóság birtokába. A Be.-ben megtalálható tanúvédelmi rendelkezések (zárt adatkezelés, különösen védett tanú, személyi védelem és védelmi program) ismertetése során látható válik, hogy felállítható egy védelmi szint, így az enyhébb védelmi fokozattól, a zárt adatkezeléstől jutunk el a legerősebb védelmi szintig, a védelmi programig.

A vagyon-visszaszerzési eljárásról szóló alfejezetben feltártam azokat az adatbázisokat, amelyek a potenciális elkövetők vagyoni helyzetének feltérképezését teszik lehetővé. *Javaslatként fogalmaztam meg, hogy amennyiben az elkövető előzetes letartóztatását elrendelték, célszerű lenne ún. fogdaügynök bevezetése, aki az elkövetők körében operatív munkát végezne.* A fogdaügynököt olyan személyek köréből kellene kiválasztani, akik szintén a börtönbüntetésüket töltik. A fogdaügynökség alkalmazása lehetőséget nyújtana: *a bűnös vagyon felderítésére, a letartóztatott személy vallomástételekor tervezett taktikájának felderítésére, a nyomozás által még fel nem tárt, vagy előkészület alatt álló bűncselekmények, bűnös kapcsolatok felderítésére, és elősegítené, illetve meggyorsítaná a vizsgálati munkát.*³²

---

³² http://www.abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_23_10_62.pdf

A szervezett bűnözés elleni küzdelem egyéb eszközei között 3. fejezetben röviden tárgyaltam az együttműködési megállapodásokat (pl. kétoldalú megállapodásokat más országokkal, nemzetbiztonsági szolgálatokkal), illetve a jelentősebb nemzetközi szervezeteket (pl. Europol, OLAF, Eurojust, CEPOL, TIBEK), valamint a közös nyomozócsoportot (Joint Investigation Teams JIT).

A 4. fejezetben a szervezett bűnözés elleni küzdelem nemzetközi módszereit ismertettem: a bűnügyi arborista módszert, az életútkövetést, a szervek szervezetközi együttműködését, az adminisztratív megközelítést, amelyek betekintést nyújtottak a nemzetközi módszerekbe.

Az értekezés 5., utolsó fejezetében javaslatot tettem egy speciális szervezet, a Bűnszervezetek Elleni Iroda (BELI) létrehozására, amely még hatékonyabban lenne képes eleget tenni a digitális technikai fejlődés kihívásainak, illetve képes lenne leküzdeni az eltérő nézőpontokat, hatásköri és illetékességi vitákat és a párhuzamos eljárásokat. Feltártam annak az okát, hogy az egyes ügyeket miért nem a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság folytatja le, milyen okok vezethetnek a párhuzamos nyomozásokhoz, valamint a párhuzamos nyomozás hátrányait is bemutattam.

Magyarországon 2012-ben megszüntették a szervezett bűnözés elleni egységeket, mind a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, mind pedig a Nemzeti Nyomozó Irodánál. Felmerülhet a kérdés, hogy – mint olyan sok szervezeti átalakítás – ez is csak egy a sok közül, vagy elérte-e a kívánt eredményt? Hogy választ kapjak erre a kérdésre, érdemesnek tartottam meginterjúvolni olyan évek, évtizedek óta dolgozó tapasztalt nyomozókat, vezetőket, akik bűnszervezettel kapcsolatos ügyekben nyomoznak.

A kutatás célja, hogy hiteles forrásból képet kapjunk arról, milyen problémák, akadályok nehezítik a bűnüldöző hatóságok munkáját a bűnszervezetek elleni felderítésben. Egy ilyen adatgyűjtés és annak elemzése segíti a bűnüldözést, illetve az eredménye alapján elgondolkodhatunk azon, hogy indokolt lehet-e új egységek létrehozása.

A kutatás módszertana mélyinterjúk készítése volt, amelyek félig strukturált, kvalitatív kérdésekre épültek. Empirikus kutatásom során 20 fővel (a nyomozó hatóság tagjaival) készítettem interjút,³³ amely arra irányult, hogy megtudjam: mit értenek a bűnszervezet (szervezett bűnözés) definícióján, és milyen szempontok-ismérvek alapján dönt úgy a

---

³³ Az interjúalanyok a megyei (fővárosi) rendőrkapitányságok, illetve a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársai, akik olyan bűnügyekben dolgoztak, amelyeket bűnszervezetben követtek el.

nyomozó hatóság, hogy az adott ügyben rendelkezik-e hatáskörrel titkos információgyűjtés,³⁴ illetve a büntetőeljárás³⁵ (nyomozás) elrendelésére vagy magához vonására.

Az interjúk során megállapítást nyert, hogy a nyomozás megindulásakor nemcsak a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában rögzített bünszervezet fogalmat veszik figyelembe, hanem a szervezett bűnözés különböző kriminológiai ismérveit, úgymint *az alá-fölérendeltséget, a munkamegosztást, több személy részvételét, akik a bűncselekményeket foglalkozásszerűen hajtják végre, a tagok nem riadnak vissza erőszaktól, igyekeznek pozíciót nyerni a politikában, a médiában, a tagok a bűnüldöző hatóságokkal szoros kapcsolatot építenek ki, legtöbbször rokonsági kapcsolatok vagy börtönkapcsolatok révén szerveződnek.* Az interjúalanyok elmondása szerint az ügyek többségénél a nyomozás megindításakor a bünszervezet Btk.-ban található fogalmi elemei még hiányoznak, azonban a kriminológiai ismérvek már jelen vannak, ami utal arra, hogy egy bünszervezettel állnak szemben, így a nyomozási stratégiát, taktikát, a nyomozási tervet ennek függvényében építik fel. Egyes bünszervezetek vonatkozásában az interjúalanyok legnagyobb problémaként a párhuzamos nyomozásokat emelték ki. Az interjúalanyok közölték, hogy a szervezeti egységük vezetője dönti el, hogy a megküldött, keletkezett információ, ügy valóban a szervezeti egységük hatáskörébe tartozik-e.³⁶ Elmondták, előfordul olyan eset is, amikor meglátásuk szerint hozzájuk tartozna az adott ügy, de a szervezeti egység vezetője a hatáskörét vizsgálva egyéb szempontokat (pl. az ügy bonyolultságát, valamint a gyors realizálási lehetőségeket, várható eredményeket) figyelembe véve úgy dönt, hogy hatáskörrel nem rendelkeznek, és a kapott információt vagy ügyet átteszi a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatósághoz. Az ilyen esetek hatásköri vitára adhatnak alapot (pl. a megyei rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda között),³⁷ és a szakirányítási egység dönt a hatásköri-illetékességi vitákban.

Előfordul, hogy egyes ügyeket nem a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság folytat le, aminek okai az alábbiak: *csak azokkal az ügyekkel foglalkozik a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság, amelyek prioritást élveznek, a nyomozó hatóság kis létszámmal bír, az egységet nem akarják túlterhelni, specializálódott, a jogi értelmezési okok jelentenek gondot (leggyakrabban nemzetközi jellegű ügyeket érint – a Nemzeti Nyomozó Iroda tekintetében).*

A szakirányítási egység a hatásköri-illetékességi vitákon kívül sok párhuzamossággal is találkozhat, amikor két vagy több nyomozó hatóság hasonló tényállás alapján folytat

---

³⁴ A bünszervezetben elkövetett bűncselekmény felderítése érdekében.

³⁵ A bűncselekmény bünszervezetben történő elkövetésének gyanúja esetén.

³⁶ Figyelembe véve a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendeletet.

³⁷ Pl. Az Országos Rendőr-főkapitányság dönt a megyei rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda közötti hatásköri összeütközés esetén az eljáró nyomozó hatóság kijelöléséről.

nyomozást. Előfordulhat, hogy egy adott történeti tényállásra több nyomozás folyik a nyomozó hatóságok között, vagy hasonló történeti tényállások és az elkövetési módszerek (pl. sorozat elkövetések) esetén. Ezek a nyomozások előbb-utóbb találkoznak, ezeket egyesítik, de problémaként merül fel, hogy a nyomozás lefolytatására melyik nyomozó hatóság az illetékes. A nyomozati szakban nehéz eldönteni, hogy bünszervezet áll fenn, ez csak az esetek kis részében egyértelmű.

Az értékelt interjúk eredménye alapján megállapítható, hogy a párhuzamosságok lehetőséget adnak a szervezetek dezinformálására és a rivalizálásra hajlamos egységek közötti ellentét gerjesztésére, ami gátolhatja az információáramlást és az együttműködést. Előfordulhat, hogy a rivális bünszervezetek más-más rendőri egységnél keresnek menedéket, amelynek során dezinformálják a hatóságot. A szervezett bűnözés elleni fellépés során elengedhetetlen soron kívül értesíteni a Nemzeti Védelmi Szolgálatot, ha olyan adat merül fel, hogy a rendvédelmi szerv dolgozója bűnös (kifogásolható) kapcsolatot tart fenn bünszervezettel. Továbbá értesíteni kell az Alkotmányvédelmi Hivatalt, ha olyan információ merül fel, hogy bünszervezet vezetője, tagjai a politikai körökben, társadalmi szervezetekben befolyásra törekcsenek, kapcsolatot építene ki, valamint olyan bűncselekmény elkövetése valószínűsíthető, amely az Alkotmányvédelmi Hivatal³⁸ felderítési hatáskörébe tartozik. A titkos információgyűjtés erőtől (pl. az informátortól, a bizalmi személytől, a titkosan együttműködő más személytől) beszerzett információ gyors és többoldalú ellenőrzésével a dezinformációs törekvések (pl. korrupct rendőrökre vonatkozó információk) kiszűrhetőek.

Legtöbbször a büntetőeljárást folytató nyomozó hatóság nem rendelkezik információval arról, hogy a bűncselekmény elkövetői egy bünszervezet tagjai. Előfordulhat, hogy egy másik szerv kezdeményezi, hogy a különböző nyomozó hatóságoknál folyó ügyeket egyesítsék, mivel egy bünszervezet követte el országosan a bűncselekményeket, mint az ún. „fekete sereg” esetében is.

A bünszervezetek felszámolására számos eszköz áll a hatóság rendelkezésére, azonban ezeknek a használatához egy jól szervezett bűnüldöző egységre van szükség. Fel kell ismerni a bűnözői csoportokat, a bünszervezeteket és az általuk elkövetett bűncselekményeket, amihez egy szervezett bűnözés elleni stratégia létrehozására van szükség.

Kutatásaim megállapításait összegezve arra az álláspontra jutottam, hogy az eltérő nézetek, hatásköri és illetékességi viták, párhuzamos eljárások, illetve a technikai-digitális fejlődés megköveteli egy speciális szervezet, központ létrehozását, amely még hatékonyabban

---

³⁸ A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény alapján.

képes a szervezett bűnözés ellen küzdeni. Egy országos illetékességű Bűnszervezetek Elleni Iroda (továbbiakban: BELI) létrehozása új szemléletet, gyakorlatot követel meg. A BELI-nek jogállását tekintve a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szervként kellene működnie. A BELI hatáskörébe tartozna azoknak a bűncselekményeknek a felderítése, amelyeket bűnszervezetben követnek el. A BELI a döntéseit az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja (PC-S-CO) által megfogalmazott kötelező és esetleges kritériumok figyelembevételével hozná meg. Továbbá a BELI-nek a bűncselekmény bűnszervezetben történő elkövetésének gyanúja esetén rendelkeznie kellene hatáskörrel a nyomozás lefolytatására.

A Bűnszervezetek Elleni Irodán belül létre kellene hozni egy stratégiai szaktanácsadó csoportot is, amely vizsgálná és döntene arról, hogy a BELI rendelkezik-e hatáskörrel *a titkos információgyűjtések, titkos nyomozások lefolytatására, a saját egységénél a humán hírszerzés során és a társszervektől kapott információk alapján, valamint a bűncselekmények nyomozásának (nyílt nyomozásának) lefolytatására, amennyiben felmerül a bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetésének gyanúja.*

A stratégiai szaktanácsadó csoport tagja kizárólag olyan személy lehetne, aki *minimum öt éve dolgozik a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén, valamint megfelelő jártassággal, tudással bír a döntés meghozatala során.* A szaktanácsadó csoport tagjait közvetlenül a főigazgató alá kellene rendelni, így függetlenek lennének a többi vezetőtől. A szaktanácsadó csoport a döntés meghozatalához igénybe vehetné a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központot (továbbiakban: TIBEK).³⁹ Az értekezés során az iroda célkitűzéseit és feladatait is meghatároztam. A Bűnszervezetek Elleni Iroda a hatáskörébe tartozó feladatokat az ország egész területére kiterjedő illetékességgel látná el. A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat elhárító Bűnszervezetek Elleni Iroda szervezeti egységeként kirendeltségeket kellene létrehozni. A Bűnszervezetek Elleni Iroda központja Budapesten lenne, a kirendeltségeket pedig célszerű lenne létrehozni az alábbi városokban: Miskolc, Győr, Debrecen, Szeged, Veszprém, Szombathely. A BELI-n belül három főosztályt kellene létrehozni: egy hírszerző főosztályt, amely humán hírszerzéssel és a titkos nyomozások végrehajtásával foglalkozna; egy vizsgálati főosztályt a büntetőeljárások lefolytatására; illetve

---

³⁹ A szervezett bűnözés elleni eredményes küzdelemben fontos szerepet töltene be az új egység létrehozás mellett a Terrorelhárítási Központ és a TIBEK. A három központi egység az együttműködése során kiemelt helyet foglalna el a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben az információszerzés területén, és így biztosítható lenne a gyors információcsere, a hatékony bűnüldözés, és a szükségtelen párhuzamos eljárások és a hatásköri viták is elkerülhetőek lehetnének.

egy elemző-értékelő főosztályt a központon belüli információáramlás legrövidebb idő alatti biztosítására, valamint a beszerzett adatok elemzésére-értékelésére, illetve az adatok továbbítására a szervezeten belül vagy külső rendvédelmi szervek felé. A Bűnszervezetek Elleni Iroda által végzett nyomozás esetén az ügyészség Kiemelt, Korrupciós és Szervezett Bűnözés Elleni Ügyek Főosztályának kellene ellátni a nyomozás feletti felügyeletet, illetve felügyelni, hogy az eljárásban részt vevő személyek a jogaikat érvényesíthessék. Továbbá a vádirat benyújtása előtt a bíróság feladatait egy állandó (szervezett bűnözés elleni ügyekkel foglalkozó) nyomozási bírónak kellene végrehajtania.

Az értekezés eredményeinek hasznosítási lehetőségei:

1. Hazánkban születtek a témában főleg kriminológiai megközelítésből kiváló tanulmányok, azonban a szervezett bűnözés kérdésköre nem nyert ilyen mélységű kriminalisztikai feldolgozást.
2. Az értekezés egyes kriminalisztikai részei felhasználható a felsőoktatásban, illetve a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén gyakorlati tevékenységet folytató szakembereknek felhasználható ismereteket közöl.
3. Az Egységes Nyomozási Adatbázis felület létrehozása elősegítené a felderítést és a bizonyítást, mely hatékonyabbá tenné a bűnüldözést, és a lekérést követően „részletes” tanulmányt kapnánk az ellenőrzött személyről.
4. A Bűnszervezetek Elleni Iroda létrehozása hatékonyabbá tenné a szervezett bűnözés elleni küzdelmet, illetve képes lenne leküzdeni az eltérő nézőpontokat, hatásköri és illetékességi vitákat és a párhuzamos eljárásokat.
5. Az értekezés alapjául szolgálhat további kutatásoknak, értekezéseknek.

IV. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN ÍRT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

- NYITRAI Endre: Civilnyilvántartás a nyomozásban Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Tanulmányok „Biztonsági kockázatok - rendészeti válaszok” című tudományos konferenciáról, Magyar Hadtudományi Társaság, Pécs, 2014., 209-216. o.
- NYITRAI Endre: A tanúvédelem, PhD Tanulmányok 13., Pécs, 2014., 285-307. o.
- NYITRAI Endre: A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések Büntetőjogi Szemle 3. szám, Budapest, 2015., 32-41. o.
- NYITRAI Endre: „Szervezett bűnözés elleni küzdelem” című tanulmány, III. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferenciakötet, 2015., 123-143. o.
- NYITRAI Endre: A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés napjainkban, Tavaszi Szél Tudományos Konferenciakötet, 2015., 158. o.
- NYITRAI Endre: Tools for coping with criminal organizations, International Conference of PhD Students in Law Konferenciakötet, 2015., 351-366. o.
- NYITRAI Endre: The Questions of Organized Crime in Hungarian Criminal Law, European Center for Legal Studies and Research International Biennial Conference Konferenciakötet, 2015., 126-142. o.
- NYITRAI Endre: Raster Investigation, Law of Ukraine, Legal Journal: Scientific-practical profession journal, 2015., 1-24. o.
- NYITRAI Endre: Fight Against Organized Crime in Light of Witness Protection, Journal of Eastern European criminal law, 2015., 70-88. o.
- NYITRAI Endre: A felderítés és a bizonyítás kriminalisztikai megközelítésből, Tavaszi Szél Tudományos Konferenciakötet, 2015., 607-625. o.
- NYITRAI Endre: Bűnelemzés a nyomozásban "Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai" nemzetközi tudományos konferenciakötet, 2015., 141-147. o.
- NYITRAI Endre: The significance of profiling, Law of Ukraine, Legal Journal: Scientific-practical profession journal, 2016., 1-9. o.
- NYITRAI Endre: Money laundering and organized crime, Journal of Eastern European criminal law., 2016., 92-101. o.
- NYITRAI Endre: The questions of secret tools of the fight against organized, Társadalom és Honvédelem, XIX. évfolyam 2015/4., 2016., 139-147. o.
- NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története Rendvédelmi történeti füzetek XXV. (43-44-45-46.sz.) 2016., 47-63.o.
- MÁTYÁS Szabolcs, FRIGYER László, NYITRAI Endre: Asset recovery proceedings and investigation, Law Of Ukraine: Legal Journal: Scientific-Partical Professional Journal (2) 2016., 1-22. o.
- MÁTYÁS Szabolcs, FRIGYER László, BEZSENYI Tamás, NYITRAI Endre: A vagyonvisszaszerzési eljárás és annak szabályozása Magyarországon Kritische Zeiten: Zeitschrift Fur Humanwissenschaften (3-4) 2016., 117-127. o.
- MÁTYÁS Szabolcs, FRIGYER László, BEZSENYI Tamás, NYITRAI Endre: Regulations of asset recovery in the light of criminal cases in Hungary, Kritische Zeiten: Zeitschrift fur humanwissenschaften (1-2) 2016., 34-47. o.
- KATONA Noémi, BEZSENYI Tamás, NYITRAI Endre: Conditioning by a Covert Investigator, Journal of Eastern European Criminal Law, (2) 2016., 157-163. o.

V. A TÉZISEKBEN FELHASZNÁLT IRODALOM

- BERTA Krisztina (2006): A szervezett Bűnözés. In: Kriminológia – Szakkriminológia. Szerkesztők: Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2006., 421-443. o.
- BÓCZ Endre (2001): A szervezett bűnözés néhány problémájáról. *Belügyi Szemle*, 2001/11., 3-16. o.
- BROADHURST, Roderic GRABOSKY, Peter, ALAZAB, Mamoun BOUHOURS, Brigitte and CHON, Steve: An Analysis of the Nature of Groups engaged in Cyber Crime, *International Journal of Cyber Criminology* January-June 2014, Volume 8 (1): 1–20.
- DONIGAN, Guymon CarrieLyn: International Legal Mechanisms for Combating Transnational Organized Crime: The Need for a Multilateral Convention, *Berkeley Journal of International*, Vol 18., 1., 2000, 53-101. o.
- JÁMBOR Gellért (2016): A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata, *Themis*, , 64-70. o.,
- JÁMBOR Gellért (2016): A szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem kapcsolata, *Jogi tanulmányok*, 2016/1. sz., 139-152. o.
- KATONA Géza (2002): A kriminalisztika és a bűnügyi tudományok (Gondolatok a 21. század kriminalisztikájáról), Budapest,
- KLEEMANS, Edward R.: Organized Crime, Transit Crime, and Racketeering, *Crime and Justice*, Vol. 35, No. 1., Chicago, 2007, 163-215. o.
- LAMPE, Klaus von: Organized Crime: Analyzing Illegal Activities, Criminal Structures, and Extra-legal Governance, New York, 2016. 1-452. o.
- Láng László (2014): Büntetőeljárás jog, Kommentár a gyakorlat számára, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest,
- FIJUNAUT, Cyrille and PAOLI Letizia: Organized Crime in European Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and beyond, Vol. 4. 2004, 47-77. o.
- GELLÉR Balázs József: A szervezett bűnözés arcai (Fiatal büntetőjogászok tanulmányai a szervezett bűnözésről) Gondolatok a büntetőjog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban. Szerk.: Gellér Balázs – Hollán Miklós. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004., 11-45. o.
- HEGEDŰS István – JUHÁSZ Zsuzsanna – KARSAI Krisztina – KATONA Tibor – MEZŐLAKI Erik – SZOMORA Zsolt – TÖRŐ Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20160101/lr/chain8734> (2017.02.12.)
- PATRICK J. Ryan: Organized crime, California, 1995., 1–298. o.
- RICH, Joseph E.: They'll Make You an Offer You Can't Refuse: A Comparative Analysis of International Organized Crime, *Tulsa Journal of Comparative and International Law*, Vol. 9. 2. 2002., 569-606. o.
- SIFAKIS Carl: The Mafia Encyclopedia, Second Edition, New York, 1999. 1-415. o.
- VARGA Gergely: Büntetőjog, Elkövetői alakzatok a büntetőjogban, <http://www.ajk.elte.hu/file/VargaGergely-ElkovetoiAlakzatok.pdf> (2016. 02. 15.)

TARTALOMJEGYZÉK

I. A kitűzött kutatási feladat összefoglalása.....	1
1.1. A szervezett bűnözés elleni küzdelem szükségessége.....	1
II. A témaválasztás indoka, a kutatás célkitűzései, módszertana, az elvégzett vizsgálatok és elemzések	5
III. A kutatás eredményének összefoglalása, azok hasznosítása, illetve hasznosítási lehetőségei	8
IV. Az értekezés témakörében írt publikációk jegyzék	27
V. A tézisekben felhasznált irodalomjegyzések	28